

Kemenesi Zsuzsanna

Sent Mail a Templomtérbe

Koronczi Endre: *Ploubuter Park*

➔ Kiscelli Múzeum – Templomtér

➔ 2013. január 31 – március 10.

A. Gergely András antropológus szerint „a kutatói kérdések csak hálók, szimbolikus képződmények és leheletnyi tünemények foglalatjai, melyek nem azt kell, hogy tükrözzék, milyen a kutató képzelete a világról, hanem azt, miképp formálódik önképe azoknak, akik saját kérdéseikkel ostromolják az Őket körülvevő világokat.¹ A kérdezők és megkérdezettek egyaránt valamelyest magyarázatot várnak annak tekintetében, hogy a szintetikus hulladékok, lommá foszlott léteik, széllel bélelt vinil-lények hogyan kerülnek szakrális térbe, s talán még sokkal inkább arról is szó van, hogy hányféleképpen is értelmezhetők a Templomtérben.

Ámde ki tudja elvitathatatlanul – hangzik el kutatói oldalról –, hogy mi is ez a szakrális spiritusz?

Konkréten a stájerországi mariazelli bazilika csodatévőként tisztelt Mária-kegyszobra másolatának elhelyezésére alapították a kápolnát 1724-ben a kiscelli dombon. S 1733. szeptember 6-án helyezték el ünnepélyesen a mariazelli kegyszobra hitelesített másolatát a Kiscelli kápolnába. Miután elkészült a szentély, 1742. augusztus 22-én felszentelték a templomot.²

¹ <http://www.koronczi.hu/ploubuterpark/texts/megnyitoszoveg.html>

² <http://www.kiscellimuzeum.hu/muzeumtortenet.php>

KORONCZI ENDRE

Ploubuter Park, 2013, installáció, Fővárosi Képtár – Kiscelli Múzeum

© Fotó: Koronczi Endre

Alapvetően az az elképzelés, hogy a másolatnak építsenek egy templomot, mondhatni elfogadható volt.³ Ezt követően már egyértelmű volt annak a tizenhét évnek a feladata, amely ennek az ötletnek a megszületésétől elvezetett oda, hogy a tér szakrális térként betöltse rendeltetését.

A templom – Pavel Florenszkij ikonteológiai alapvetéseit követve⁴ – a látható világból a láthatatlanba képes emelni. A templom a mennybe való felemelkedés útja. Már önmagában ez az elképzelés megérdemelte volna, hogy Pavel Florenszkij életében megjelenhessenek értekezései.

A templom jelentésének átalakulása annyiban történik meg, amennyiben jelenlétünk ürügye más. KORONCZI ENDRE munkájával, aki valójában a semmit vitte csak be, széljegyzetekkel tette többé ezt a szakrális helyet, megőrizte tiszteletét a tér iránt. Kiemelt egy térrészletet a kultúránkban, a kollektív tudatunkban, és ebbe a körülhatárolt részében a térnek magasztosan tudott hozzánk szólani. „Zajletrajzok, zizegés-

³ A Magyar Képzőművészeti Egyetem *Eredeti másolat – Original Copy* címmel rendezett kiállítást 2004. szeptember 31. és november 20. között a Magyar Képzőművészeti Egyetem Barcsay-termében. A tárlathoz kapcsolódóan KREÁCIÓ ÉS IMITÁCIÓ – Kópia, replika, parafrázis a magyar művészetben a középkortól napjainkig címmel tudományos konferenciát rendeztek.

⁴ Pavel Florenszkij: *Az ikonosztáz*. Typotex, Budapest 2005. 42.o.

KORONCZI ENDRE
Ploubuter Park, 2013, installáció, Fővárosi Képtár – Kiscelli Múzeum
© Fotó: Koroncz Endre

KORONCZI ENDRE
Ploubuter Park, Fürtös gerincsirom (Paratusspriritus Promontorium), 2012, szabadtéri installáció

KORONCZI ENDRE
Ploubuter Park, talált faj, Lapaj böszmöny (Profundus Potestas Milinus), 2012

KORONCZI ENDRE
Ploubuter Park, talált faj, Keleti burjánka (Spiritusfer Orientalis), 2011, foto

vallomások, mozgásdinamikai esettanulmányok ugyanúgy keletkeznek itt” – írja A. Gergely András.⁵

A templom térbeli alakzatai az udvar, előcsarnok, templomhajó, oltár, oltáraszta, kehely. Az ikonosztáz a két világot, a láthatót és a láthatatlant elválasztó oltárfal. Az oltár egésze a menny – Pavel Florenszkij van ennek értelmezésében segítségünkre – s ez így egy értelemmel felfogható hely.

A templom jelentése az emberi test, míg az oltár az emberi léleknek feleltethető meg. Ezen a ponton összezsúszik a Florenszkij-féle értelmezésben a szellem és a lélek esszenciája.

Ugyanakkor ismeretes, hogy az „oltár szentsége mint *menedékhely* biztosította az odamenekülő életét.”⁶ Ez talán magyarázatra szorul: arról, hogy mi biztosítja az ember életét, nem szól a Bibliai Kislexikon, hogy a szentség mint menedékhely a test avagy a lélek számára biztosította a megnyugvást? Esetleg arra szeretnénk gondolni, hogy a test, a lélek és a szellem számára egyaránt enyhülést hozott. Abban a korban esik szó erről, amikor az emberek nem élnek élhető társadalomban, ha megfosztják őket az életcéljaiktól.⁷

Felmerül a kérdés, hogy hogyan működik egy szakrális tér, amennyiben nem szakrális térként funkcionál. Ha kiiktatódik a tárgyi alakot öltő oltár.

Az oltár eredetileg az égő áldozat helye volt. Ott, ahol eredendően az oltár állott, most fény-képek jelenítenek meg valamifajta szentséget, a családi asztalt, könyvespolcot.

A hagyományokat tiszteletben tartva „az oltár kizárólag istentiszteletra használható, világi használata nem engedhető meg. Ha a templomot vagy más megszentelt helyet közönséges használatra engedik át, ezzel az ottani oltár nem veszti el fölszenteltségét, megáldottságát”.⁸

A hangsúlyt oda érdemes helyezni, ami az egyik legérdekesebb része ennek a kérdéskörnek: mi az a megengedett magatartásforma, amely elfogadható egy nem szakrális térként funkcionáló, eredendően szakrális térben. A művészeti diskurzus már megoldottnak tekinti, hogy mi történik akkor, amikor egy tárgyat kiemelünk

a hétköznapi észrevétlenségéből és műtárgyként bánunk vele, a kérdés inkább onnantól kezd érdekessé válni, amikor kétszeres hurok keletkezik: a kiemelés egy nem szakrális térként funkcionáló szakrális térben történik.

Hogyan is néz ki egy Holy Spirit számára a terepbejárás, a szélbenzés a Ploubuter Parkban?

Koronczi Endre megsejtett valamit annak esszenciájából, hogy hogyan adjon életet-lelket konvencionálisan élettelennek tételezett tárgyaknak. Életet és lelket, nem tartalmat.

Esetünkben a szél a tartalom, Koronczi a semmivel tölti meg a vinil-lényeket. Hogy így is léteznek, az egy magasabb rendű entitást feltételez.

A semmit – esetünkben a szelet magát – soha nem látjuk, csak a következményeit tudjuk vizuálisan érzékelni. Anyagtalanságában fontos anyag, s eggyel mindenképpen kibővíti a semmiről alkotott fogalmunkat. Ez a magasabb rendű entitás a Szentlélek. Hogy értelmezésünk ne tűnjön önkényesnek – írja itt Florenszkij – hivatkozzunk Ernst Machra,⁹ aki „tagadja, hogy a személyiségnek van reális magva, szubsztanciája; mivel azonban az emberiség rendelkezik az erre vonatkozó képzetel, a lelkiismeretes kutatónak valamilyen módon meg kell találnia ennek pszichológiai alapját”.

A levegő az, ami életre kelti ezt a hitvány tárgyat. Ha megtölti fuvalat, lehellet, szellő, akkor élőlényként, lélekként működik. Ha nem kap bele semmi, akkor tényleg csak a csapdába ejtett haszontalan lények egyike. Ez a szellem játéka, amit tartalommal a megfigyelő tölt meg.

5 Ezek a fura emberkutató-lények, antropológusok vizsgálják a már-már közösséget alkotó vinil-lényeket.

6 Gecse Gusztáv – Horváth Henrik: *Bibliai kislexikon*. Kossuth Könyvkiadó, Budapest 1978. 172. o.

7 Csányi Vilmos, Kampis György, Mérő László, Pléh Csaba: *Mindörökké evolúció*. Nexus, Budapest 2010. 26. o.

8 <http://hu.wikipedia.org/wiki/Olt%C3%A1r>

9 U. o.: 35. o.